

Azerbaycan ile Türkiye Arasında Öğrenci Değişimi Alanındaki İşbirliği(2003-2010 Yılları Arası)

Zaur MAMMEDOV¹

Özet

Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını kazandıktan sonra, kardeş Türkiye Cumhuriyeti ile eğitim alanındaki işbirliği imkânlarının temelini oluşturan öğrenci değişimi, hızlı bir şekilde genişlemiştir. İki kardeş ülke arasında eğitim alanında yıllar geçtikçe gelişen işbirliği alanlarından biri de, temeli Azerbaycan halkının ulusal önderi Haydar Aliyev tarafından atılan öğrenci değişimidir. Genel anlamda yurtdışı eğitim, özellikle de yurtdışında uzmanlık eğitimi en son uluslararası pratikte yeteri kadar zengin geleneğe sahiptir. Günümüzde her iki ülke arasında insani yardım alanında uluslararası işbirliği büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Öğrenci, eğitim, işbirliği, okul, anlaşma, değişim programı, staj.

Cooperation in the Field of Student Exchange between Azerbaijan and Turkey(2003-2010 years old)

Abstract

After gaining its independence, the Republic of Turkey and the Republic of Azerbaijan brothers form the basis of the exchange of students many opportunities for expanded cooperation in the field of education. Developing cooperation between the two brotherly countries over the years, one of the areas in the field of education, the foundation of the national leader of the Azerbaijani people Haydar Aliyev taken by the student exchange. Abroad education, in general, the preparation of international frame has traditions in modern international experiment enough. Currently, study abroad, international cooperation between countries occupy an important place in the field of human.

Key Words: Student, education, collaboration, school, agreement, exchange programs, internships.

Giriş

Günümüzde Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında eğitim alanında çok taraflı işbirliğinin gerçekleştirilmesi için gereken yasal dayanaklar oluşmuştur. Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı arasında eğitim alanında imzalanmış işbirliği protokollerinde eğitimin çeşitli alanlarında işbirliğine, aynı zamanda karşılıklı öğrenci değişimine de olanak sağlayan yasalar belirtilmiştir. Buna karşın, söz konusu belgelerde Azerbaycan üniversitelerinde kazanılan yeterlilikler ve diplomaların Türkiye’de tanınması sorunu henüz çözülmemiş olarak kalmaktaydı (ATIB, 2006, s.81). Bu durum, ilerleyen yıllarda Azerbaycan yüksek öğretim kurumlarından mezun olan Türkiye vatandaşlarının diplomalarının Türkiye’deki ilgili kurumlar tarafından tanınmasında ciddi sorunların oluşmasına neden oluyordu. Türkiyeli vatandaşlar yalnız ülkelerindeki Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından tanınmış yüksek okulların ilgili yeterliliklerinde eğitim aldıkları takdirde bu gibi sorunla karşılaşmıyorlardı. Sorunun çözülmesi, yani Azerbaycan yüksek öğrenim kurumlarından kazanılan diplomaların Türkiye tarafından tanınması için yasal dayanağın oluşturulması oldukça büyük önem arz etmekteydi.

Sorunun çözümü 1998 Kasım’ında Türkiyede imzalanmış “Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu yönetimi arasında eğitim ve bilim alanlarında işbirliği Protokolü”nde (Azerbaycan Cumhuriyeti

¹Lenkeran Devlet Üniversitesi, Azerbaycan. mammadovzaur@mail.ru

Eğitim Bakanlığı arşivi, 1998) yer aldı ve böylelikle iki ülke arasında öğrenci değişiminin yeni bir boyuta taşınmasının temelleri atıldı.

Adı geçen protokol Azerbaycan'da uygulanan eğitim reformlarına Türkiye tarafının kapsamlı yardım göstermesi ve bu alanda faydalı işbirliğinin kurulması için gerçek zemin hazırlıyordu. Nitekim, Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığının delegeler grubunun 22 Temmuz - 4 Ağustos 1999 tarihleri arasında Türkiye Cumhuriyetine gerçekleştirdiği ziyaretin amacı Türkiye'de uygulanan eğitim reformlarının gidişatıyla tanışmak, bu ülkenin deneyimini inceden inceye öğrenmekten ibaretti (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 1999).

Bugünlerde Türkiye'yle eğitim ilişkilerinin yasal dayanağının iyileşmesiyle ülkelerimiz arasındaki işbirliği daha da gelişmektedir. Türkiye ile eğitim alanında işbirliği tarihinin önemli sayfalarından biri de, 2000 Aralık'ta Türkiye'nin o zamanki Milli Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu'nun Bakü ziyareti sırasında imzalanmış olan Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı arasında eğitim ve bilim alanlarında işbirliği sonrasında imzalanan Protokoldür (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2000). Protokolde eğitim diplomalarının karşılıklı tanınmasında halen mevcut olan sorunların çözülmesi için Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti YÖK uzmanlarından oluşan Ortak Komisyon'un yılda bir kere Bakü'de ve Ankara'da görüşmesine karar verilmiştir. Protokol esasında oluşan Kiralık Komisyonun çalışmaları sonucunda Azerbaycan yüksek öğretim kurumlarının ilgili yeterliliklerinin tanınması alanında belli başlı gelişmeler kaydedildi. Protokolün 1., 2. ve 4. maddelerine göre Azerbaycan uyruklu gençlerin Türkiye'nin yüksek öğretim kurumlarında devlet yoluyla öğrenim görmesi için Türkiye devletinin 2008 yılına kadar yılda 150 kişilik kontenjan ayırması öngörüldü. 2008 yılından itibaren bu rakam 125'e düşürüldü. 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılı için ise ayrılan 125 kişilik kontenjandan toplam 91 kişi yararlanmaktadır. Halen bu karar geçerliliktedir (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurumu ile işbirliği Azerbaycan için büyük öneme sahiptir. Zira Türkiye'nin yabancı uyruklu vatandaşlara ayırdığı bursların üniversitelere göre bölünmesi ve yerleştirilmesi, yabancı ülkelerde öğrenim gören kişilerin eğitim belgelerinin tanınmasının yanı sıra, Türkiye uyruklu vatandaşların yabancı ülkelerin herhangi bir yüksek öğrenim kurumunda herhangi uzmanlık alanında yeterliliğinin tanınması gibi önemli konular da adı geçen kurumun yetkisi çerçevesindedir. Bu nedenle 1998 yılında imzalanmış üç taraflı (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu) anlaşmadan sonra, Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı bu kurumla ilişkilerini daha da güçlendirmeye başladı. Bu işbirliğinin attığı başarılı adımlardan biri olarak 2005 Ekim'inde YÖK kadrosunun Azerbaycan'a gerçekleştirdiği ziyaret gösterilebilir. Kadro ile yapılan görüşmeler, gözlemler ve araştırmalar sonucu aşağıdaki kararlar kabul edilerek 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında yürürlüğe girmiştir:

1. Şimdiye kadar bir çok bölümü tanınmış Azerbaycan Diller Üniversitesi Avrupa Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler Fakültesi ve Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi İnşaat Mühendisliği bölümleri ek olarak tanınmıştır.

2. Sumqayıt Devlet Üniversitesi filoloji, fizik ve elektroenerji, kimya, mekanik matematik ve tarih fakültelerinin yeterlilikleri tanınmıştır.

3. Azerbaycan Milli Konservatuarının tanınmış bölümlerinde özel yetenek sınavının sonuçlarına göre 55 Türkiye uyruklu öğrenci için yer ayrılmıştır (ATIB, 2006, s.81).

Şu an Türkiye üniversitelerinde Azerbaycan uyruklu öğrenciler Türkiye üniversitelerinde aşağıdaki bölümlerde öğrenim görmektedirler:

- Lisans düzeyi: Muhasebe, uluslararası ilişkiler, uluslararası ekonomik ilişkiler, hukuk, Türk dili ve edebiyatı, tıp, eczacılık, kamu yönetimi, bilgisayar mühendisliği, ekonomi, maliye, işletme, bankacılık, yabancı diller, mimarlık, inşaat, sosyoloji, turizm ve otel işletmeciliği, iç ve dış ticaret bölüm uzmanları, işletme ekonomisi, endüstri mühendisliği ve gıda teknolojileri, ormancılık, gazetecilik bölümleri.
- Yüksek lisans ve doktora düzeyi: Yukarıda bahsi geçen bölümlerin yanı sıra, tıpta uzmanlık, ticaret hukuku, kamu hukuku, devlet hukuku, sosyal psikoloji, endüstri psikolojisi, iktisadi gelişme ve uluslararası iktisat, pazarlama, insan kaynakları yönetimi, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, elektrik ve elektronik mühendisliği, deniz haberleşmesi ve mühendislik

yönetimi, yönetim ve organizasyon, moleküler biyoloji, ilahiyat, çağdaş Türk lehçeleri, felsefe bölümleri.

Türkiye ile kurulmuş etkili eğitim ilişkilerinin sonucunda şimdilerde 2500'den fazla Azerbaycan uyruklu öğrenci Türkiye'de öğrenim görmektedir ki onlardan 600 kişi devlet yoluyla öğrenimine devam etmektedir. Bunun yanı sıra Azerbaycan'ın yüksek öğretim kurumlarında 4500 Türkiye uyruklu öğrenci öğrenim görmektedir (ATİB, 2006, s.81).

İkili ilişkilerin en somut örneği olarak 2005 yılı 11-13 Mart tarihleri arasında Azerbaycan'da Atatürk Merkezi Salonu'nda "Türkiye'de eğitim: Doğunun Batıyla buluştuğu nokta" adlı kardeş ülkenin yüksek öğretim kurumlarının sergilendiği etkinlik gösterilebilir (Edebiyat Gazetesi, 2005). Türkiye'nin Azerbaycan'daki büyükelçiliği, Azerbaycan Atatürk Merkezi ve "Barmek Şirketi"nin katkılarıyla organize edilen sergide, Türkiye'deki yüksek öğretim sisteminin üniversiteleri ve enstitüleri (askeri okul, kolej) ihtiva ettiği ortaya çıkmıştır. Türkiye üniversitelerinde fakülteler ve anabilim dallarında dört yıllık örgün öğretim ve iki yıllık meslek yüksek okullarının yanı sıra, ikinci öğretim programları da mevcuttur. Açılış töreninde kardeş ülkede 2004 yılında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sayısının ortalama iki milyon civarında olduğu vurgulanmıştır. Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde 114 ülkeden 16 bin yabancı uyruklu öğrenci öğrenim görmektedir. Uluslararası standartlara uygun, en son teknolojilerle donatılmış, çağdaş eğitim donanımına sahip bu bilim-eğitim merkezleri öğrencilerine dünyaca tanınmış diploma, bilim ve uzmanlık yeterliliği sağlamaktadır. Azerbaycan uyruklu gençlerin de büyük bir coşku ve isteklilikle öğrencisi olmak istedikleri bu yüksek öğretim kurumları gerek devlet (Atatürk Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi vb.), gerekse de vakıf-özel kurumlar (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi vb.) tarafından kurulmuştur. Bu eğitim merkezlerinde öğretim Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinde verilmektedir. İşin ilginç olanı sergi sırasında ulusal eğitim politikası sergileyen Türkiye üniversitelerinin yanı sıra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin seçkin bazı üniversiteleri de Azerbaycan uyruklu gençleri öğrencisi olarak görmek arzusunda olduklarını sık sık dile getiriyorlardı (Edebiyat Gazetesi, 2005).

Gazi Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Prof. Dr. Tülin Hanım Öygür'un, bu yüksek okulun Türkçe Şöför, Araştırma ve Uygulama Merkezi başkanı, Prof. Dr. İsa Özkan'ın eşi, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk dili ve edebiyatı bölümünün hocaları, filoloji uzmanı, araştırmacı, çevirmen Fatma hanım Özkan'la gerçekleştirilen görüşmelerde Azerbaycan-Türkiye ikili eğitim ilişkilerine değinilmiştir. Tülin Hanım görüşmesinde şöyle belirtmiştir: "Azerbaycan bizim için kardeş ülkedir. Her yıl sizin ülkeden Türkiye'ye, özellikle Gazi Üniversitesine çok sayıda öğrenci başvuruyor. Bugünkü serginin amacı Türkiye'de üst düzeyde yapılandırılan eğitim sistemini Azerbaycan'da daha yakından, daha iyi tanıtmak ve ülkemizde öğretim görmek isteyen son sınıf öğrencilerine, gençlere geniş bilgi vermek yoluyla onların seçim imkânlarını artırmaktır. Bizler bilim ve eğitim ilişkilerimizin gelişimine büyük önem veriyoruz. Aynı zamanda bu ilişkilerin karşılıklı olmasından da yanayız. Türk Dünyasından olan cumhuriyetlere çok önem veriyoruz. Orada yaşayan Türklerin bizi seçtikleri zaman Türkiye'deki eğitim kalitesinin çok yüksek olduğunu göz önünde bulundurmaları gerekir. Dünya standartlarına uygun, ciddi, açık ve saydam bilgi veren okullarda geleceğin uzmanlarına geniş yüksek eğitim vermek imkânına sahibiz. Bütün bu imkânları Azerbaycan'daki gençlere, üniversite eğitimi almak isteyen kardeşlerimizle de paylaşmak istiyoruz. Bundan sonra başka Türki cumhuriyetlerde de aynı yönde çalışmalarımızı genişlendirecek, yeni etkinlikler, sergiler keçirmek yoluyla karşılıklı öğrenci değişimi ortamı yaratacağız" (Uluslararası kültürel ilişkiler, 2008, s.340; EcoVision dergisi, 2010, s.71).

Şu an devlet yoluyla eğitimine yurtdışında devam eden Azerbaycan uyruklu 1000 öğrenciden yaklaşık olarak 700'ü Türkiye Cumhuriyetinde öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin yarından çoğu fen, doktorluk stajı, tıpta uzmanlık ve diğer lisans üstü eğitim programlarında eğitim görmektedir (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

2007 yılı itibarıyla Azerbaycan'dan, yurtdışında devlet yoluyla 870 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerden 594'ü kardeş Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinde eğitimlerine devam etmektedir. Devlet yoluyla yurtdışında öğrenim gören öğrenci kontenjanının sayısına göre Türkiye ilk sırada yer almaktadır (EcoVision dergisi; ATİB, 2010, s.61). İki kardeş ülke arasında öğrenci ve deneyim değişimi alanlarında işbirliğinin daha da genişletmek amacıyla 2009 yılının 11 Şubat'ında Üzeyir Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi ve Gaziantep Devlet Konservatuarı arasında akademik işbirliğine ilişkin protokol imzalanmıştır. Beş yıllık imzalanan protokolün amacı

karşılıklı öğrenci ve öğretmen değişimi, ortak Türk kültürünün öğrenilmesi, her iki ülkenin kökeni aynı olan müziğinin ve halk oyunlarının daha derinden araştırılmasından ibarettir. Türk Müziği Devlet Konservatuvarının rektörü Ruhi Ersoy'a göre kendi değerlerini koruyarak modernleşmekte olan Türk dünyasında Türkiye ve Azerbaycan Orta Doğu ve Avrupaya açılan kapıdır ve zengin deneyime sahip Bakü Müzik Akademisi ile işbirliği büyük önem arz etmektedir. Bu süre zarfında konferans, sempozyum ve seminerlerin düzenlenmesi ön görülmüştür (Kültür gazetesi, 2009).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) yoluyla son bir yıl içinde Azerbaycan'da eğitim çerçevesinde yürütülen projelere göre, ülkemizin çeşitli illerinden 15 öğretmen Türkiye'de uzmanlık ihtisas geliştirme kurslarına katılmıştır. Türkiye'den ise elektrik, elektronik, bilgisayar alanlarında çalışan 10 uzman Bakü'deki meslek okullarında ders vermiştir. Azerbaycan Teknik Üniversitesi 30 öğrencisini turizm alanı üzere kardeş ülkeye staj yapmaya göndermiştir. TİKA tarafından Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesinde kurulan Türk Araştırmalar Merkezi modern donanımla temin edilmiş olup, birkaç eğitim kurumuna kitap yardımı yapılmıştır (Azerbaycan öğretmeni gazetesi, 2009).

Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanmış eğitim alanında işbirliğine dair sözleşmeye ilişkin, 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında Azerbaycan uyruklu vatandaşların Türkiye'nin yüksek öğretim kurumlarında lisans düzeyinde devlet yoluyla öğrenim görmek amacıyla 48 yer ayrılmıştır. Eğitim Bakanlığının ilgili siparişine (teklifine) uygun olarak, 19 Nisan 2009 yılı tarihinde Türkiye tarafı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Öğrenci Seçme Devlet Komisyonu üniversiteye giriş sınavlarında Azerbaycan uyruklu gençlerin eğitim görmeleri için 24 öncelikli bölüm olmak üzere (tıp, uçak mühendisliği, bilgisayar mühendisliği, uluslararası ilişkiler, turizm ve otel işletmeciliği, İspanyolca, İtalyanca, Japon dili, finans, moleküler biyoloji, genetik vb.) Türkiye'nin 12 en seçkin üniversitesinde yer ayırmıştır. Özellikle adı geçen üniversiteler arasında Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi gibi seçkin üniversiteler mevcuttur (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

Benzer şekilde iki ülkenin ilgili kurumları arasında mevcut olan anlaşma gereğince, Türkiye'nin yüksek öğretim kurumlarında yüksek lisans düzeyinde öncelikli bölümlerde öğrenim görmeleri için Türkiye tarafı 12 burs yeri ayırmıştır. Lisans programını Azerbaycan'da bitiren ve eğitimine Türkiye'de devam etmek isteyen gençler de yönetmelikler gereği Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Devlet Komisyonunun düzenlediği giriş sınavlarına katılmak zorundadır.

Türkiye yüksek öğretim kurumlarında eğitim görme hakkı kazanan Azerbaycan uyruklu vatandaşların eğitim, kayıt ve barınmaları ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Bunun yanı sıra, söz konusu öğrencilere hem Türkiye, hem de Azerbaycan devleti tarafından aylık burs verilmekte ve yılda bir kere uçakla gidiş-dönüş masrafları Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır. Türkiye Cumhuriyetinde 2009 yılı boyunca devlet yoluyla eğitimine devam eden öğrencilerle beraber kendi hesabına eğitim alan öğrencilerin de elektronik veri tabanı oluşturularak 626 öğrenci kayıt altına alınmıştır (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

Türkiye'nin Anadolu Üniversitesinin rektörü Prof. Dr. Davut Aydın, Azerbaycan-Türkiye İşadamları Birliği ile birlikte düzenlenen uzaktan eğitim projesiyle ilgili yapılan çalışmaları yerinde denetlemek amacıyla 24-26 Eylül tarihleri arasında Bakü'ye ziyaret gerçekleştirmiştir. Aydın konuşmasından bir kesit: "Azerbaycan ile Türkiye arasında eğitim sektöründe olumlu anlamda işbirliğinin var olduğunu düşünüyorum. Bildiğiniz üzere, yabancı uyruklu öğrenciler için ayrılmış kontenjan sayısı artırıldı. Bu anlamda biz Azeri kardeşlerimizin sadece açık eğitim almalarını değil, hem de görsel eğitim almalarını istiyoruz. Belirtmek isterim ki, şu an üniversitemiz 30 bin kişiye görsel eğitim imkânı sunmaktadır. Azerbaycan ve Türkiye bu programın ilerlemesi için birlikte çalışmalıdır. Bu bölgede imkânlarımızı birleştirerek artı değerler kazanacağımıza inanıyoruz. Azerbaycan programlarında güzel sanatlar, kültür, spor gibi çeşitli etkileşim alanlarında da işbirliği gereklidir" (EcoVision dergisi, 2010, s.82).

2010 yılının sonuna ait bilgilere göre şu an Türkiye'de eğitim alan Azerbaycan uyruklu 3000 öğrenciden 250'si askeri, 20'si polis eğitimi almaktadır. Ülkemizde eğitim gören Türkiye uyruklu öğrencilerin sayısı 1700'dür. İki ülke arasında sözleşme ve yasal dayanağın oluşmasının en üst konuma gelmesi olarak Türkiye ile Azerbaycan arasında Üst Düzey Stratejik Taraflar Konseyi

yaradılmasına dair sözleşmenin imzalanması gösterilebilir (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

2009-2010 Eğitim-Öğrenim yılında yabancı ülkelerde devlet yoluyla eğitim alan Azerbaycan uyruklu öğrencilere ilişkin istatistik bilgilere (01.12.2010 yılına kadar olan rakamlar) göre devlet yoluyla Türkiye Cumhuriyetinde eğitim alan Azerbaycan uyruklu öğrenci sayısı toplam 503'tür. Bunların 40'ı dil eğitimi, 202'si lisans düzeyinde, 61'i yüksek lisans, doktorluk stajında, 101'i tıpta uzmanlık eğitimi, 99'u doktora eğitim görmektedirler (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

Günümüzde Azerbaycan ve Türkiye arasında ikili anlaşmalar, protokoller ve kurul toplantıları çerçevesinde eğitim alanında başarılı işbirliği devam etmektedir. 1992-1993 Eğitim-Öğretim yılından bu yana Türkiye'nin "Büyük Öğrenci Projesi" çerçevesinde Azerbaycan için Türkiye yüksek öğretim kurumlarında 5118 yer ayrılmıştır. Bu yerlerin 3936 kullanılarak 1476 öğrenci mezun olmuştur. Şu an 635 Azerbaycan uyruklu öğrenci Türkiye'nin 15 ilindeki 26 yüksek öğretim kurumunda eğitim almaktadır. Onlardan 26'sı Türk ve yabancı dillerin araştırma ve uygulama merkezi, Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER) programında eğitim görmekte, 8'i hazırlık programında, 317'si lisans, 83'ü yüksek lisans, 201'i doktora olmak üzere eğitimlerine devam etmektedirler.

2010-2011 Eğitim-Öğretim yılında Azerbaycan için 156 yer ayrılmıştır. Önceki Eğitim-Öğretim yılında bu rakam 125 yer olmuştur. Türkiye hükümet burslusu olarak eğitimine devam eden öğrenciler için önceki imkânlar önerilir. TÖMER programının lisans düzeyi için yaşama, ulaşım, sağlık hizmetleri dâhil burs 270 lira (176 dolar civarı), yüksek lisans için 340 lira (221 dolar civarı), doktora öğrencileri içinse 400 lira (260 dolar civarı) tutarında tahsisat ayrılmıştır. Tüm öğrenciler için ders kitapları ve kırtasiye masrafları için yılda 180 lira (117 dolar civarı), giysiye yılda 160 lira (104 dolar civarı), barınma için 139 lira (91 dolar civarı), yılda iki kere üniversite harcı için 100 lira (65 dolar civarı) ayrılmıştır. Ayrıca, yurttan kalan öğrencilere 120 lira (78 dolar civarı) tutarında yemek fişi tahsis ediliyor (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

Azerbaycan ve Türkiye'nin Eğitim Bakanlıkları var olan işbirliğinin gelecek süre içerisinde genişlenmesi yönünde karşılıklı çalışmalar sürdürmektedir. İki kardeş ülke arasında eğitim alanında işbirliğinin ana amacı tarihin bize sunduğu olanakları en üst düzeyde değerlendirmekten ibarettir. Azerbaycan ile Türkiye arasında öğrenci değişimi sayesinde var olan projenin gerçekleşmesi için Türkiye'de Azerbaycan uyruklu mezunların staj geçmesi için gereken imkânlar sağlanacak. Azerbaycan Öğrenci Birliği dünyanın en büyük öğrenci değişimi örgütü olan Milletlerarası Teknik Stajyer Öğrenci Mübadelesi Birliğine (IAESTE) üye olduktan sonra başlattığı staj değişimi programına devam etmektedir. 2010 yılı için öğrenci değişimi yapılacak ülkeler arasında Türkiye özel bir konuma sahiptir. Artık ilk aşamada öğrencilere uzmanlık alanlarına ilişkin staj imkânı verilmektedir. Azerbaycan Öğrenci Birliği tarafından yapılan oylamalarda öğrencilere çeşitli uzmanlık alanlarıyla ilgili olarak Türkiye'de muhasebe deneyimi kazanmak imkânı sağlandı. Buna mukabil olarak kursun devamı olarak Türkiye'de eğitim alan öğrenciler Azerbaycan'da yapılacak staj programına katılmak için Temmuz ayında ülkemizi ziyaret etmişler (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010). Bugün gençlerimizin dünyanın ileri ülkelerinin yüksek öğretim kurumlarında eğitim almaları, bilimin en son gelişmelerine ve modern teknolojiye erişebilmeleri için çok büyük öneme sahiptir.

Şimdilerde Azerbaycan'ın çeşitli üniversitelerinde lisans düzeyinde 4100 Türkiye uyruklu vatandaş eğitim görmektedir (Azerbaycan öğretmeni gazetesi, 2010). Türkiye'de eğitim alan gençlerimiz bu ülkede Azerbaycan halkının temsilcisi, onun eski kültürünün, örf ve adetlerinin tebliğ propagandacılarıdır. Azerbaycan uyruklu gençlerin Türkiye'nin yüksek öğretim kurumlarında eğitim almaları için gönderilmesinde temel amaç cumhuriyetin geleceğine hizmet edecek, Azerbaycan'ın devletinin çıkarlarını koruyacak üst düzey uzman kimliklerin yetiştirilmesini sağlamaktır. Son yıllarda bursların daha çok lisanüstü düzeyde ayrılması yönelimi görülmektedir. Bu da Türkiye üniversitelerinin lisansüstü düzeyde, özellikle yüksek lisans düzeyinde eğitim süresinin daha az olmasıyla ilintilidir. Eğer öğrencilere lisans programını bitirmek için dil eğitimi ve hazırlık süresi dâhil en az 5-6 yıl gerekiyorsa, yüksek lisans için bundan iki kat az süre gereklidir. Bu da ayrılmış burslardan çok sayıda gencin yararlanmasını sağlıyor (Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arşivi, 2010).

Geçen son on yıl içinde Türkiye'de eğitim alan öğrenci sayısı aşağıda belirtildiği üzere artan hızla gelişim gösteriyor: 2003-2004 Eğitim-Öğrenim yılı: 1084; 2004-2005 Eğitim-Öğrenim yılı:

2045; 2005-2006 Eğitim-Öğrenim yılı: 2094; 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılı: 2612; 2007-2008 Eğitim-Öğretim yılı: 3283; 2008-2009 Eğitim-Öğrenim yılı: 3459; 2009-2010 Eğitim-Öğrenim yılı: 3223 kişi (EcoVision dergisi, 2010, s.82).

İki kardeş ülkenin Eğitim Bakanlıkları arasında imzalanmış ilgili sözleşmelere göre, Türkiye'de YÖK ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan sınavlar sonucunda yabancı ülkelerin yanı sıra Azerbaycan'ın yüksek öğretim kurumlarında eğitim görme şansı kazanan kişiler seçiliyor. Bu zaman zarfı içerisinde, ayrıca, iki taraflı öğrenci değişimi çerçevesinde Azerbaycan Eğitim Bakanlığının Türkiye tarafına ayırmış olduğu burs programından yararlanarak ücretsiz eğitim alacak öğrenciler de seçiliyor. Azerbaycan'da eğitim almak şansı kazanan Türkiye uyruklu gençler yüksek öğretim kurumuna bağlı hazırlık sınıflarında ve birimlerinde dil eğitimini başarıyla tamamladıktan sonra yüksek öğretim kurumunun ilgili bölümlerinde eğitim görmeye başlıyorlar.

Sonuç

Azerbaycan ve Türkiye arasında ilişkilerin bu yönde ilerlemesi yalnız bu devletlerin değil, bölgenin genel gelişimine ve istikrarın sağlanmasına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda Türk dünyasının daha sık bağlarla bir araya gelmesinin koşullandıran en önemli faktörlerden biri de yalnızca Azerbaycan ve Türkiye'nin ilişkilerinin gelişmesine bağlıdır. Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında eğitim, öğrenci değişimi alanında işbirliğinin geliştirilmesi hiç kuşkusuz, iki kardeş ülkenin daha da yakınlaşmasına, Azerbaycan-Türkiye birliğinin güçlendirilmesine, ülkelerimiz arasında çok yönlü işbirliğinin daha da geliştirilmesine, ekonomilerimizin modernleşmesine ve dünya ekonomi birliğine entegrasyonuna, toplumlarımızda demokratik yasaların gelişmesine olanak sağlayacak. Özellikle iki kardeş ülkenin öğrenci değişimi sayesinde dünya ilminde gereğince temsil olunmasına ve gelecekte daha büyük ilmi başarılar elde etmeleri için zemin oluşturacak.

Makalenin bilimsel alana katkısı, günümüzde uluslararası ilişkiler tarihinde 2003-2010 yılları arasında Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında öğrenci değişimi alanındaki işbirliğine dair ilk kez dizgesel ve bütünsel bir yaklaşım ele almasından ibarettir.

Kaynakça

- Azerbaycan Öğretmeni Gazetesi, 26 Haziran 2009.
- Azerbaycan Öğretmeni Gazetesi, 27 Ekim 2010.
- Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Dış İlişkiler Şubesi cari arşivi. Türkiye Cumhuriyeti ile işbirliği çalışması klasörü, 1998.
- Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Dış İlişkiler Şubesi cari arşivi. Türkiye Cumhuriyeti ile işbirliği çalışması klasörü, 1999.
- Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Dış İlişkiler Şubesi cari arşivi. Türkiye Cumhuriyeti ile işbirliği çalışması klasörü, 2000.
- Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Dış İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile işbirliği çalışması klasörü, 2010 yılı.
- Bülten. Azerbaycan Türkiye İşadamları Birliği (ATİB). 15 Eylül 2006, № 022 / 6, s. 81. Azerbaycan Türkiye İşadamları Birliği (ATİB). 2010, № 5, s. 61
- EcoVision Dergisi, 2010, № 5, s. 82.
- Edebiyat Gazetesi, 18 Mart 2005.
- Kültür Gazetesi, 12 Şubat 2009.
- Uluslararası kültürel ilişkiler (Ders kitabı, M.S.Manafova ve N.T.Əfəndiyevanın düzenlemesi ile). İstanbul: 2008, 340.